

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Янковий О.Г.
“   ”
_2018 р.

**ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Економіка підприємства»**

за темою:

**ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА
(НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «ДЗЕРКАЛЬНИЙ ЗАВОД»)**

Виконавець

студент центру заочної форми навчання

Белік Софія Олександрівна _

(прізвище, ім'я, по батькові)   /підпис/

Науковий керівник

д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Янковий Олександр Григорович

(прізвище, ім'я, по батькові)   /підпис/

Одеса 2018

З М І С Т

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1 Економічна сутність, склад, структура основного капіталу та основних засобів підприємства	5
1.2 Класифікація основного капіталу та основних засобів підприємства	18
1.3 Основні джерела, які сприяють на формування основних засобів підприємства	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПРАТ «ДЗЕРКАЛЬНИЙ ЗАВОД»	33
2.1 Характеристика основних показників діяльності підприємства та стан розвитку скловиробів	33
2.2 Аналіз стану, динаміки та структури основного капіталу та основних засобів підприємства	41
2.3 Факторний аналіз основного капіталу, основних засобів та ефективності їх використання	53
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОСТУ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПРАТ «ДЗЕРКАЛЬНИЙ ЗАВОД»	71
3.1. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів підприємства	71
3.2. Заходи щодо покращення використання основних засобів на ПрАТ «Дзеркальний завод»	80
ВИСНОВКИ	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	88
ДОДАТКИ	94

ВСТУП

Актуальність теми дипломної роботи обумовлена тим, що вона присвячена вивченню проблем використання виробничих ресурсів і, насамперед, основного капіталу та основних засобів підприємства.

Динаміка та особливості соціально-економічних процесів в Україні потребують підвищення рівня ефективності функціонування суб'єктів господарської діяльності. Основний капітал, що поряд з іншими видами економічних ресурсів забезпечує виробничий процес, в ринкових умовах перетворюється на один з основних визначальних чинників ефективності господарювання. Від їх правильного формування, величини і раціональної структури в значній мірі залежать темпи росту виробництва продукції і національного доходу країни. Визначаючи можливості підприємств щодо виготовлення продукції, основний капітал сприяє вирішенню різноманітних економічних завдань: наближенню виробництва до потреб попиту; комплексній раціоналізації виробничої діяльності; економії матеріальних та трудових затрат у сфері виробництва.

Ріст капіталовіддачі являє собою не тільки головне джерело збільшення випуску продукції, прибутку та рентабельності, але й в значній мірі зумовлює економію матеріальних і трудових ресурсів. У зв'язку з цим особливо актуальними є питання методології аналізу ефективності застосування основного капіталу підприємств, кількісного визначення факторів і резервів росту капіталовіддачі.

Метою дипломної роботи є аналіз стану, ефективності використання основного капіталу, основних засобів та визначення шляхів щодо підвищення ефективності їх використання у сучасних економічних умовах на підставі теоретичних і аналітичних досліджень. Мета роботи зумовила круг питань, узятих для розгляду:

- визначити суть основних засобів і основного капіталу та показати їх роль в підвищенні ефективності їх використання;
- надати класифікацію основного капіталу та основних засобів підприємства;

- провести аналіз показників фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства;
- визначити шляхи підвищення використання основного капіталу та основних засобів підприємства;
- надати рекомендації, щодо покращення використання основних засобів підприємства, розробити заходи.

Предметом дослідження виступають теоретичні та практичні аспекти визначення, аналізу та ефективності використання основного капіталу підприємства, а саме його основних виробничих засобів.

Об'єктом дослідження є процес використання основних виробничих засобів на ПрАТ «Дзеркальний завод».

Методом дослідження виступає діалектичний метод дослідження явищ та процесів у їх взаємозв'язку і розвитку. Для вирішення поставлених завдань були використані: метод статистичного аналізу, горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний методи фінансового аналізу, графічні методи.

Структурно дану роботу можна представити у вигляді трьох частин. У першому розділі роботи досліджуються теоретичні аспекти основних засобів та основного капіталу як економічних категорій та їх роль у діяльності підприємства.

У другому розділі роботи надана характеристика діяльності підприємства, а саме ПрАТ «Дзеркальний завод», розглянуто його основні показники та перспектива розвитку скловиробів в Україні, проведено аналіз основних показників фінансового стану, динаміки, стану та структури основних засобів, аналіз ефективності використання основних засобів. Факторний аналіз дозволив з'ясувати позитивні та негативні фактори, які впливають на обсяг виробленої продукції, рівень фондівіддачі. Він проведений за допомогою стандартної офісної комп'ютерної програми Microsoft Office Excel.

У третьому розділі роботи визначені основні шляхи підвищення ефективності використання основних засобів, розроблені заходи щодо покращення використання основних засобів підприємства.

ВИСНОВКИ

У бакалаврській дипломній роботі здійснене дослідження теоретичних, практичних засад, аналізу факторів і шляхів підвищення ефективності використання основного капіталу ПрАТ «Дзеркальний завод».

Проведений аналіз економічних категорій «основний капітал», «основні фонди», «основні засоби» наочно свідчить про те, що перше поняття є суттєво ширшим у порівнянні з другим. Поруч із традиційними компонентами основний капітал у своїй структурі містить такі складові, як нематеріальні активи, основні засоби, інвестиції в асоційовані підприємства і т.п. Вивчення питомої ваги зазначених складових ПрАТ «Дзеркальний завод», показало їхню незначну частку. Тобто, з цього погляду поки що практично неможливо говорити про принципову різницю між категоріями «основний капітал» і «основні фонди» на даному підприємстві. А термін «основні засоби» є синонімом економічного поняття «основні фонди», що відповідає положенням (стандартам) бухгалтерського обліку № 7 і Податковому Кодексу України.

Загальна характеристика стану і руху основного капіталу ПрАТ «Дзеркальний завод», дозволила з'ясувати, що основний капітал заводу є застарілим і зношеним. При цьому більша частина технологічного оснащення знаходиться в експлуатації понад 20 років.

Швидкість відновлення основного капіталу та основних засобів на підприємстві явно недостатня.

Визначено, що основними показниками ефективності використання основного капіталу є капіталовіддача та рентабельність основного капіталу. Однак кожен з них може підвищуватися або знижуватися на підприємстві за один і той же проміжок часу. Тому в процесі порівняльної оцінки ефективності використання основних засобів двох і більше підприємств або періодів виникають труднощі, адже окремі підприємства при достатньо високих показниках фондівіддачі мають низькі показники рентабельності і навпаки.

Запропоновано робити оцінку економічної ефективності використання основного капіталу за допомогою інтегрального показника.

Загальним показником ефективності використання основних засобів є фондівіддача, а оберненим показником фондівіддачі – фондомісткість. Визначено фактори першого та другого рівнів, які впливають на зміну рівня фондівіддачі. Проведений аналіз за допомогою способу ланцюгових підстановок дозволив визначити позитивні та негативні фактори, впливу на рівень фондівіддачі.

Аналіз показників фінансово-господарської діяльності, проведений на підставі фінансової звітності підприємства надав можливість дійти до думки, що стан виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Дзеркальний завод» був посереднім. Протягом звітного року не відбувалося дій, які могли суттєво вплинути на фінансово-господарський та призвести до значної зміни вартості цінних паперів товариства.

З'ясовані додаткові резерви формування джерел фінансування відтворення основних засобів. Залежно від розглянутих видів зносу доцільно розглянути форми усунення зносу основних виробничих засобів: ремонт, заміна, модернізація.

На використання основних засобів впливають фактори екстенсивного, інтенсивного та екстенсивно-інтенсивного поліпшення.

З урахуванням негативних і позитивних сторін існуючих в теорії і практиці підходів ефективності використання основних засобів керівникам підприємства запропоновано заходи щодо кращого використання основних засобів. Такими заходами є заміна діючого обладнання на більш продуктивне та енергозберігаюче для шліфування та полірування кромки листового скла в режимі сухої або вологої обробки, а також необхідно провести списання старого обладнання. Отримання додаткових коштів надасть можливість їх замінити з метою оновлення основних засобів. Проведення рекламної компанії надасть можливість підприємству поширити ринку збуту та покращити результати фінансово-господарської діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України № 436 – IV від 16.01.2003 Звід Кодексів Законів України. К.: Українське агентство інформації та друку «Рада», 2007. – 800 с.
2. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 № 514-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 № 2658-III– ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Закон України «Про інвестиційну діяльність Про охорону праці» від 18 серпня 1991 № 1560-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2694>
5. Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2694>
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2. «Баланс»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3. «Звіт про фінансові результати»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7. «Основні засоби: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8. «Нематеріальні активи»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Податковий кодекс України від 2.12.10 № 2756-VI. [Електронний

- ресурс]. – Режим доступу: – <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.
  12. Бланк И.А. Управление активами и капиталом предприятия / И.А. Бланк – К., Ника-Центр, Эльга, 2003. – 448 с.
  13. Бойчик І.М. Економіка підприємств: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2002. – 480 с.
  14. Бойчук І.М. Економіка підприємства: навч. посіб. для студ. екон. спец. вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації / І.М. Бойчук, П.С. Харів, М.І. Хопчан, Ю.В. Піча. – Друге видання, виправлене і доповнене – К.: Каравела; Львів: Новий світ – 2000, 2008. – 298 с.
  15. Борулько В.И. Рынок листового стекла в Украине / Борулько В.И., Воронцов П.Н., Маричев А.В. // Электронный журнал Окна. Двери. Витражи. – Режим доступу: http://okna.ua/library/art-rynok_listovogo_stekla_v_ukraine
  16. Бондаренко О.О. Прогнозування питомої ваги джерел фінансування інвестицій в основний капітал / О.О. Бондаренко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 11. – С.7–9.
  17. Гузенко О.П. Інвестиційна складова в аналітичній оцінці основного капіталу / О.П. Губенко // Економіка, фінанси, право. – 2006. – № 3. – С. 10–15.
  18. Готліб І.Г. Фактори підвищення ефективності використання основного капіталу на підприємствах хлібопекарської промисловості автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / І.Г. Готліб: Одеський державний економічний університет. – Одеса, 2006. – 20 с.
  19. Дорогунцов С. Інвестиційне забезпечення відтворення основного капіталу в регіонах України / С. Дорогунцов, А. Федорищева // Регіональна економіка. – 2004. – № 3. – С. 159–171.
  20. Економіка підприємства: Структурно-логічний навч. посіб. / За ред. д-ра екон. наук С.Ф. Покропівного. –К.: КНЕУ, 2001. – 457 с.

21. Економіка та організація виробництва: Підручник / За ред. В.Г. Герасимчука, А.Е. Розенплентера. – К.: Знання, 2007. – 678 с.
22. Економічний аналіз: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП „Рута”, 2003. – 680 с.
23. Економічний аналіз: Підручник/ Буряк П.Ю., Римар М.Т., Биць М.Т. та ін. Під заг. ред.. П.Ю. Буряка, М.В. Римаря – К.: ВД „Професіонал”, 2004. – 528 с.
24. Єгупов Ю.А. Удосконалення методики визначення виробничої потужності в контексті оцінки виробничого потенціалу промислового підприємства / Ю.А. Єгупов // Економіка підприємства в умовах ринкових перетворень: Монографія // За заг. ред. О.Г. Янкового. – Одеса: Атлант, 2010. – С. 296 – 313.
25. Єфіменко Н.А. Теоретичні засади відтворювання якості основного капіталу підприємств / Н.А. Єфіменко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 5. – С. 74 –83.
26. Загородній А.Г. Фінансовий словник. / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – 2-ге видання, виправлене та доповнене. – Львів: Видавництво «Центр Європи», 1997. – 576с.
27. Зверяков М. І. Теоретична парадигма сталого розвитку та українські реалії / М. І. Зверяков // Економіка України. – 2018. – №10. – С. 10-31.
28. Зверяков М. И. Особенности исследовательского поиска М. И. Туган-Барановского / М. И. Зверяков, Н. А. Уперенко // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. – 2018. – Вип. 2 (39). – Т. 17. – С. 8-18. – DOI: 10.18524/2413-9998/2018.2(39).144898
29. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко, О. С. Сергєєва. – Київ: «Центр учбової літератури», 2016. – 520 с.
30. Зятковський І.В. Фінанси підприємств / навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: Кондор, 2003. – 364 с.
31. Ілляшенко Т.О Знос як джерело оновлення, формування та використання основного капіталу та шляхи його покращення / Т.О Ілляшенко, Т.М. Лівацька // Вісник СумДУ. Серія Економіка. – 2013. – № 1. – С. 136 –

- 143.
32. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 224 с.
33. Крейдич І.М. Прогнозування прямих іноземних інвестицій та інвестицій в основний капітал / І.М. Крейди // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 12. – С. 2-7.
34. Кузьмін О.Є. Економічна ефективність використання основних засобів підприємств / О.Є. Кузьмін // Збірник наукових праць Національного лісотехнічного університету України. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/20_9/240
35. Лайко П.А. Фінанси підприємств: Підручник для студ. вузів / П.А. Лайко, М.В. Мних. – К.: Знання України, 2004. – 428 с.
36. Маркова С. Обновление основного капитала промышленности как фактор экономического роста / С. Маркова // Вопросы экономики переходного периода. – 2012. – № 9. – С. 31– 38.
37. Мельник Л.Г. Економіка підприємства: Конспект лекцій: навч. посіб. / Л.Г. Мельник, О.І. Карінцева. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 412 с.
38. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посібн. – К.: Вища школа, 2003. – 278 с.
39. Мних Є.В., Економічний аналіз: підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 412 с.
40. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці». [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
41. Никифоров А.Є. Вплив державної амортизаційної політики на оновлення основного капіталу інноваційних підприємств / А.Є. Никифоров, В.М. Дибя // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 67-74.
42. Організація бухгалтерського обліку. Підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навч. закладів / За редакцією проф. Ф.Ф. Бутинця. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП “Рута”, 2002. – 592 с.

43. Осипов В.И. Экономика предприятия: учебник / В.И. Осипов. – Одесса: МАЯК, 2005. – 720 с.
44. Поддєрьогін А.М. Фінансовий стан та інвестиційна привабливість підприємств промисловості України / А.М. Поддєрьогін, А.В. Корнилюк // Економіка і регіон. ПолтНТУ. – 2009. – № 1 (20) – С. 94-100.
45. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підруч. / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – 7-ме вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 552 с.
46. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. – К.: центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
47. Промисловість України у 2001-2016 роках. Статистичний збірник / Державний комітет статистики України. – К.: 2014. – 304 с.
48. Промисловість України у 2013 році. Статистичний збірник / Державний комітет статистики України. – К.: 2014. – 334 с.
49. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. – 3 –тє вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2007. – 668 с.
50. Семенова В.Г. Підвищення ефективності діяльності підприємства як основа його розвитку / В.Г. Семенова, І.М. Тарасюк // Ефективність реструктурованих господарських систем: проблеми і фактори підвищення: Монографія // За заг. ред. док. екон. наук, проф. В.І. Осипова. – Одеса: Атлант, 2008. – С. 129-145.
51. Сідун В.А. Економіка підприємства: навч. посіб. [Вид. 2-ге, переб та доп.] / В.А. Сідун, Ю.В. Пономарьова. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 356 с.
52. Статистичний щорічник України за 2016 рік / Ред. Осауленко О.Г. – К.: http://ukrstat.org/uk/druk/katalog/kat_u/publ5_u.htm
53. Фінансово-економічний словник / [уклад. А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк]. – К.: Знання, 2007. – 1072 с.
54. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підруч. / Ю.С. Цал-Цалко – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.

55. Шнипко А. Накопление основного капитала как фактор конкурентоспособности экономики / А. Шнипко // Экономика Украины. – 2010. – № 7. – С. 23-36.
56. Шнипко О.С. Модернізація основного капіталу – основи забезпечення конкурентоспроможності / О.С. Шнипко // Економіка і прогнозування. – 2013. – № 1. – С. 61-76.
57. Янковой А.Г. Математико-статистические методы и модели в управлении предприятием: Учебное пособие / А.Г. Янковой. – Одесса: ОНЭУ, ротاپринт, 2014. – 250 с.